

Ziya BAHADIR¹, Çağrı Hamdi ERDOĞAN²

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN SALDIRGANLIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Özet

Bu araştırmanın amacı beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin saldırganlık düzeylerini tespit etmek ve bazı değişkenlere göre incelemektir. Tarama modelinde gerçekleştirilen araştırmaya 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Erciyes Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda öğrenim gören 400 öğrenci katılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin saldırganlık düzeylerini ölçmek için Buss ve Perry (1992) tarafından geliştirilen, Buss ve Warren tarafından (2000) güncellenen ve Can (2002) tarafından Türkçe'ye uyarlanan 'Saldırganlık Ölçeği' veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırmada ikili karşılaştırmalar için t testi (Independent-Samples T Test) ve çoklu karşılaştırmalar için tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) teknikleri kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin orta seviyede olduğu görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin saldırganlık düzeyleri ile yaş, cinsiyet, sporcu lisans durumu, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi değişkenleri açısından anlamlı bir farka rastlanırken; sınıf düzeyi ve bölüm değişkenleri bakımından anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Saldırganlık, Spor, Üniversite Öğrencileri

THE INVESTIGATION OF AGGRESSION SCALE OF STUDENTS OF THE PHYSICAL EDUCATION AND SPORT SCHOOL

Abstract

The aim of this research is to investigate the aggression scale of physical education and sport school students and determine them according to some variances. 400 students that study at Erciyes University School of Physical Education and Sport on 2015-2016 academic year participated in research study carried out in the survey model. 'Aggression Questionnaire' developed by Buss and Perry (1992), updated by Buss and Warren (2000) and adapted into Turkish by Can was used as data collection tool in order to measure aggression scale of the students that participate in research. Techniques of t test (Independent-Samples T Test) for paired comparisons and one-way analysis of variance (One-Way ANOVA) for multiple comparisons were used in the research study. According to results of the research, it was found that the aggression scale of the physical education and sport school students is in the medium

1 Doç. Dr., Erciyes Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, ziyabahadir40@hotmail.com

2 Doktora Öğrencisi, Erciyes Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri A.B.D., erdoganhamdi@hotmail.com

range. Also it was found a significant difference between aggression scale of the students and variances age, gender, sportive license situation, education level of parents but any difference was not found in terms of class level and department.

Key Words: Aggression, Sport, University Students

GİRİŞ

Saldırganlık (aggression); bir kişi ya da nesneye yönelik bir eylem olup, sözel veya fizikî güç harcanarak, öfke, hiddet, kin ve düşmanlık gibi duyguların davranış ile ifade edilmesidir. Diğer bir ifadeyle saldırganlık, kişinin kendisine ya da başkalarına zarar vermeyi, yaralayarak acı çektirmeyi ve eziyet etmeyi amaçlayan davranış şeklidir. Saldırganlık kişiye yönelik olabileceği gibi bir nesneye yönelik de olabilir. Bir kişinin şiddet düşünceleri veya fantezileri, saldırgan uyaranlar iç denetimini (otokontrolü) azaltacak yoğunluğa ulaştığında şiddet eylemine neden olabilir (Mcguire and Troisi, 1988). Saldırganlık, bütün canlılarda ortak olan bir dürtüdür. Saldırganlık beslenme, korunma, cinsellik içgüdülerinin altında yer alan, onları birleştirip bütünleştiren bir alt içgüdü olarak ele alınmıştır (Balcıoğlu, 2000).

Buss'a göre, insan saldırganlığının fiziksel-sözel, doğrudan-dolaylı ve aktif-pasif olmak üzere üç temel boyutta altı farklı türü bulunmaktadır. Saldırgan davranışlar üç farklı boyutta ortaya çıkmaktadır. Fiziksel-sözel saldırganlık boyutunda fiziksel saldırganlık, bir eylemsel davranışı gerektirmekteyken; sözel saldırganlık, insanlara sözel ifadelerle zarar vermeyi içermektedir. Doğrudan ve dolaylı saldırganlık ise, saldırgan davranışa maruz kalan bireye yönelik bu eylemin, doğrudan doğruya yapıp yapılmadığı ile ilgilidir. Üçüncü boyut olan aktif-pasif saldırganlık boyutunda ise, aktif saldırganlık, saldırgan kişinin kurbanı acı çektirme amacı vardır. Pasif saldırganlık ise, saldırgan kişinin karşısındaki kişinin kendi amacını gerçekleştirilmesine engel olması olarak tanımlanmıştır (Baron ve Neuman, 1996).

Saldırganlık; karşısındakine üstün gelmek, onu yönetmek, bir işi bozmak, boşa çıkarmak için düşmanca, incitici, hırpalayıcı, acı/ağrı verici amaçlar taşıyan davranış biçimidir. Saldırgan davranışlar amaca yönelik davranışlardır ve bir kişiye, gruba ya da topluma yönelik olabilir. Bu tür davranışlarla karşılaşan kişilerde ya kaçınma davranışı, ya da benzer davranışlarla karşı koyma davranışı görülür (Tiryaki, 2000).

Berkowitz (1993)'e göre diğer saldırganlık kategorileri; fiziksel ya da sözel, doğrudan ve dolaylı olarak gruplanır. Fiziksel ve doğrudan, hakaret edilmeye tepki olarak biri diğerine vurduğu zaman görülmektedir. Fiziksel ve doğrudan olmayan, size hakaret eden birinin benzin deposuna su ile şeker koyması gibi olabilir. Sözel ve doğrudan olan, hakaret eden birine bağırarak görülebilir. Sözel ve doğrudan olmayan, size hakaret eden biri hakkında söylenti yaymak ya da dedikodu yapmak gibi görülebilir. Son iki kategori öfke olarak tanımlanmıştır; çünkü onlar sözel davranışa odaklanmıştır (akt. Şahan, 2007)

Cüceloğlu (1991) ise; saldırgan davranışı engellenme duygusuna karşı yapılan tipik bir davranış olarak tanımlamış olup, uyuma yönelik saldırganlık ve yer değiştirmiş saldırganlık olarak ikiye ayırmıştır. Uyuma yönelik saldırganlık; kimi zaman bireylerin yeni katıldığı çevreye uyumunu kolaylaştırırken kimi zaman da mevcut uyumun bozulmasına sebebiyet verir. Yer değiştirmiş saldırganlık ise; engellenme sonucunda ortaya çıkan kızgın ve bozulma duygusunun ifade

Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi

edilemediği durumlarda bu duyguların başka bir nesne veya kişiye yönlendirilmesi olarak ifade etmiştir.

Saldırganlık açık ya da örtülü, şiddetli ya da hafif, özel ya da genel, tepkisel ya da planlı, görünür bir nedene bağlı ya da açık bir nedene bağlı olmadan, sözel veya fiziksel olabilir. Hangi biçimde olursa olsun, eğer davranış zarar verme niyetiyle yapılmışsa karşısındakini incitmemiş veya acı vermemiş bile olsa saldırganlık olarak nitelenir. Öte yandan kazara karşısındakini inciten veya acı veren davranış saldırganlık değildir (Kartal ve Bilgin, 2007).

Bireyleri saldırgan davranışa iten pek çok farklı neden vardır. Bunlar: kızgınlık ve düşmanlık ifade etmek, hâkimiyet kurmak için, gözdağı vermek ya da tehdit etmek için, bir amaca erişmek, mülkiyet ifade etmek için, korkuya bir tepki olarak ya da acıya bir tepki göstermek, diğerleriyle rekabet etmek içindir (Dalbudak, 2012).

Genel olarak kızgınlık, öfke, nefret, kin gibi olumsuz duygu durumlarının dışarıya vurumu, saldırganlık ve şiddet içeren davranışlar ortaya çıkarır. Saldırgan davranışlara yol açan duygu durumlar genel itibarıyla; acı, can sıkıntısı, kin ve nefret, kaygı-endişe, kızgınlık, köpürme, aşırı sinir duyarlılığı, düşmanlık veya korku gibi duygularla özetlenebilir (Şanlı, 2014).

Freud'a göre saldırganlık, insanın kendine dönük yıkıcı eğilimlerinin dış dünyadaki objelere çevrilmesidir. İnsan diğer insanlarla savaşır ya da onlara karşıt davranışlar geliştirir. Çünkü kendini yok etme isteği ve yaşam içgüdüleri birbirlerini etkisiz kılabilir ya da biri diğerinin yerine geçebilir (Geçtan, 1999). Freud hepimizin kendimize zarar vermek için içgüdüsel bir istek duyduğumuzu belirtmiştir. Ancak sağlam işlev gösteren bir benlik, kişinin kendini yok etmesine izin vermeyeceği için, bu içgüdüümüz başkalarına yönelir (Burger and Sarkin, 1999;2006).

Saldırganlık, sosyo-kültürel veya yalnızca kültürel bir ortamın şekillendirdiği bir davranış olarak da ortaya çıkabilmektedir. Bir toplumdaki kültür öğelerine saldırgan bir davranış doğru, doğal ve beğenilir bir davranış şekli ise; saldırganlığın kınandığı ve hatta ürkütücü bir davranış olarak tanımlandığı bir diğer toplum için "tehlikeli" sayılacağı ifade edilebilir. Dolayısıyla kültürel bir öğe olarak saldırganlığın "öğrenildiği" savunulabilir (Kurtıylmaz, 2011).

Sosyal öğrenme kuramcıları insanın doğuştan saldırgan olmadığını, saldırganlığın toplumsallaşmanın bir sonucu olarak ortaya çıktığını belirtmişlerdir. Bireyi saldırganlığa iten güçlerin içsel olmaktan çok dışsal olduğunu savunmaktadırlar. Diğer kuramlarla karşılaştırıldığında bu kuram dış etkilere daha fazla önem vermektedir. Ancak kişi yalnız çevresel etkenlere tepkide bulunan güçsüz bir organizma değildir (Lorenz, 1968).

Saldırganlık sosyal hayatın her kademesinde, sokakta, okulda, aile içinde artan bir oranda yaşanan önemli bir sorundur. Toplumda saldırganlık ve şiddet içeren olayların artması ve bu artışın okul çağı çocuk ve gençleri de içine alır şekilde yaygınlaşmasıyla ilgili, uzman birimlerin, kişilerin, bilimsel gerçekler ışığında kalıcı stratejiler ve eylem planları belirlemeleri gerekmektedir (Dervent ve ark., 2010).

Spor saldırganlık bir boşalma vasıtasıdır. Kişi, toplumun normal şartlarda men ettiği saldırgan davranışları spor ile yok edebilir. İnsanlarda otoriteye başkaldırma, baskıya boyun eğmeme gibi isyanların yerine spor faaliyetlerinde bu hırs ve agresif davranışlarda bulunmakta, ceza vermekten zevk duymaktadır. Bu kişiler spor sayesinde zihin ve beden bakımından rakiplerini

yenerek tatmine kavuşmaktadırlar. Bazıları da saldırganlık arzularının spor ile boşalmadığına, aksine spor ile bu arzularının daha da arttığını savunmaktadırlar (Şahin, 2003).

Sporda saldırganlığa sık rastlanır. Bu durum sporcunun özelliklerine, koçun verdiği taktiğe, taraftar ve medya baskısına bağlı olabilir. Özellikle takım sporlarında saldırganlığı içeren bazı terimler yerleşik durum almıştır. Örneğin, “agresif savunma”, “agresif oyun” bunlardan bazılarıdır. Burada geçen agresif terimi onaylanan bir durumu gösterir. Kuralların sınırını aşmadığı sürece desteklenir, hatta ödüllendirilir. Oysa, günlük yaşamda agresif davranışlar ya toplumsal kurallarla, ya da yasalarla sınırlanmıştır; yaptırım uygulanır. Bu durumda sporda hangi davranışların saldırgan davranış kabul edilip edilmediği açıklığa kavuşturulmalıdır (Doğan, 2004).

Spor eğitimi veren yükseköğrenim kurumlarından beden eğitimi ve spor yüksekokullarının geleceğin beden eğitimi öğretmenlerini, antrenörlerini, spor yöneticilerini ve rekreasyoncularını yetiştirdiği düşünüldüğünde; bu kişilerin spor psikolojisi bakımından önemli olan saldırganlıkla ilgili davranışları merak konusu olmaktadır. Gelecekteki konumları değerlendirildiğinde bu öğrencilerin saldırganlık düzeylerini incelemek önem arz etmektedir. Ayrıca literatür incelendiğinde beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin saldırganlık düzeylerini kapsamlı ve çok yönlü olarak inceleyen bir araştırmanın olmadığı görülmektedir. Araştırmamız bu ve buna benzer sebeplerden dolayı önemlidir.

Bu araştırmanın temel amacı beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin saldırganlık düzeylerini tespit etmektir. Ayrıca araştırma grubunda bulunan öğrencilerin saldırganlık düzeylerini yaş, cinsiyet, sporcu lisans durumu, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, sınıf seviyesi ve bölüm değişkenleri bakımından incelemektir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin saldırganlık düzeylerini inceleyen genel tarama modelinde bir araştırmadır. Tarama modelleri geçmişte ya da hali hazırda var olan bir durumu var olduğu şekli ile ortaya koymaya çalışan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2008).

Araştırma Grubu

Araştırma grubunu 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Erciyes Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda öğrenim gören ve rastgele seçilen 400 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma grubundaki öğrencilerin 165'i (%41,3) bayan, 235'i (%58,8) erkektir. Bu öğrencilerin 71'i 1. sınıfta, 148'i 2. sınıfta, 119'u 3. sınıfta ve 62'si 4. sınıfta öğrenim görmektedir. Öğrencilerin yaş ortalaması 21.56'dır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğrencilerin demografik özelliklerini belirlemek amacıyla “Kişisel Bilgi Formu” ve öğrencilerin saldırganlık düzeylerini tespit etmek amacıyla Buss ve Perry (1992) tarafından geliştirilen, Buss ve Warren tarafından (2000) güncellenen ve Can (2002) tarafından Türkçe'ye uyarlanan ‘Saldırganlık Ölçeği’ veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Kişisel Bilgiler Formu uzman görüşü ve literatürde yer alan benzer araştırmalar dikkate alınarak araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır.

Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi

Saldırganlık Ölçeği fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık, öfke, düşmanlık ve dolaylı saldırganlık olmak üzere beş alt bileşenden oluşmaktadır. Saldırganlığın beş farklı boyutunu belirlemek için toplam 34 maddeden oluşan ankete katılımcılar; (1) karakterime hiç uygun değil, (2) çok az uygun, (3) biraz uygun, (4) çok uygun ve (5) tam uygun şeklinde beşli likert tipi yanıtlar vermektedir (Buss and Warren, 2000).

Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 170, en düşük puan 34'dür. Saldırganlık ölçeği toplam puanı yüksek ise, bireyin alt ölçek puanlarını incelemek gerekir. Ölçekten alınan puanlardan 58 ve aşağısı düşük, 59 ve 110 arası orta, 111 ve üzeri yüksek saldırganlık düzeyine işaret etmektedir. Bu değerler, ölçeğin saldırganlık düzeylerini kayda değer düzeyde doğru yansıttığını ortaya koymakla birlikte, bireylerin kendi ifadelerinin samimi ve güvenilir olduğunu düşündürmektedir. Ölçekten alınan puanlar genelde her bir bileşen ayrı ayrı göz önünde bulundurulurken değerlendirilmektedir. Ölçeğin her bir alt bileşeninden alınan yüksek puan, bireyin o faktöre ilişkin saldırganlık davranışına sahip olduğunu göstermektedir (Can, 2002).

Buss ve Perry (1992) tarafından yapılan test tekrar düzeyleri 0,72 ile 0,80 arasında değişmektedir. Ölçeği dilimize kazandıran Can (2002) tarafından yapılan iç tutarlılık çalışmasında ise alfa katsayısı toplam ölçüm için 0,91; alt ölçekler için fiziksel saldırganlıkta 0,83-0,85, sözel saldırganlıkta 0,36-0,59, öfkede 0,72-0,74, düşmanlıkta 0,74-0,75, dolaylı saldırganlıkta 0,36-0,53 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada da ölçek toplam iç tutarlılık alfa katsayısı 0,84 olarak bulunmuştur.

Verilerin Analizi

İstatistiksel çözümler yapmak amacıyla SPSS 17.0 paket programı kullanılmıştır. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin saldırganlık düzeylerini incelemek amacıyla tanımlayıcı istatistiklerden aritmetik ortalama (\bar{X}) ve standart sapma (Ss) tekniklerinden yararlanılmıştır. Veriler normal dağılım gösterdiği için (KS=.43; p=.078) yapılan ikili karşılaştırmalarda t testi (Independent-Samples T Test) ve çoklu karşılaştırmalarda tek yönlü varyans analizi (One Way ANOVA) tekniği kullanılmıştır. Anlamlılık (p) düzeyleri yorumlanırken p<0.05 değeri ölçüt olarak alınmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Araştırma Grubunda Bulunan Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımları

Cinsiyet	n	%	Bölüm	n	%
Bayan	165	41,3	Öğretmenlik	31	7,8
Erkek	235	58,8	Antrenörlük	129	32,3
			Yöneticilik	114	28,5
			Rekreasyon	126	31,5
Yaş	n	%	Sınıf Düzeyi	n	%
18-20 yaş	149	37,3	1. Sınıf	71	17,8
21-23 yaş	161	40,3	2. Sınıf	148	37,0
24-26 yaş	90	22,5	3. Sınıf	119	29,8
			4. Sınıf	62	15,5
Baba Eğitim Düzeyi	n	%	Sporcu Lisansı	n	%
İlkokul	41	10,3	Var	40	10,0
Ortaokul	94	23,5	Yok	360	90,0
Lise	159	39,8			
Üniversite	106	26,5			
Anne Eğitim Düzeyi	n	%	Toplam n: 400		
İlkokul	117	29,3			
Ortaokul	97	24,3			
Lise	117	29,3			
Üniversite	69	17,3			

Araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor yüksek okulu öğrencilerinin 165'i bayanlardan (%41,3), 235'i erkeklerden (%58,8) oluşmaktayken; 149'u (%37,3) 18-20 yaş grubunda, 161'i (%40,3) 21-23 yaş grubunda ve 90'ı (%22,5) 24-26 yaş grubunda bulunmaktadır. Bölümlere göre dağılımlara baktığımızda ise öğrencilerin 31'inin (%7,8) beden eğitimi ve spor öğretmenliği, 129'unun (%32,3) antrenörlük eğitimi, 114'ünün (%28,5) spor yöneticiliği ve 126'sının (%31,5) rekreasyon bölümlerinde öğrenimlerine devam ettikleri görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin 71'i (%17,8) 1. sınıf, 148'i (%37) 2. sınıf, 119'u (%29,8) 3. sınıf ve 62'si (%15,5) 4. sınıf düzeyinde öğrenim görmekteyken; öğrencilerin 40'ının (%10) sporcu lisansına sahip olduğu ve 360'ının (%90) sporcu lisansına sahip olmadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri incelendiğinde 117'sinin (%29,3) ilkokul mezunu, 97'sinin (%24,3) ortaokul mezunu, 117'sinin (%29,3) lise mezunu ve 69'unun (%17,3) üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Öğrencilerin babalarının eğitim düzeyleri ise 41'inin (%10,3) ilkokul mezunu, 94'ünün (%23,5) ortaokul mezunu, 159'unun (%39,8) lise mezunu ve 106'sının (%26,5) üniversite mezunu olduğu görülmektedir.

Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi

Tablo 2. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Saldırganlık Ölçeği'nin Genelinden ve Alt Boyutlarından Elde Ettikleri Ortalamalar

Saldırganlık Ölçeği	n	Madde Sayısı	\bar{X}	ss
Fiziksel Saldırganlık	400	8 madde	3.00	.59
Sözel Saldırganlık	400	5 madde	2.86	.63
Öfke	400	8 madde	3.02	.54
Düşmanlık	400	7 madde	2.97	.52
Dolaylı Saldırganlık	400	6 madde	2.93	.62
Saldırganlık Ölçeği Ortalama Puan	400	34 madde	2.97	.46

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin Saldırganlık Ölçeği'nin genelinden ve alt boyutlarından elde ettikleri ortalamalara yer verilmiştir. Buna göre öğrencilerin Saldırganlık Ölçeği'nin genelinden $\bar{X}=2.97$ 'lik bir ortalama elde ettikleri görülmüştür. Ayrıca öğrenciler ölçeğin Fiziksel Saldırganlık boyutundan $\bar{X}=3.00$, Sözel Saldırganlık boyutundan $\bar{X}=2.86$, Öfke boyutundan $\bar{X}=3.02$, Düşmanlık boyutundan $\bar{X}=2.97$ ve Dolaylı Saldırganlık boyutundan $\bar{X}=2.93$ 'lük ortalamalar elde ettikleri görülmüştür.

Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin cinsiyet ve sporcu lisansına sahip olma durumlarına göre Saldırganlık Ölçeği'nden elde ettikleri ortalamalar karşılaştırılması Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Cinsiyet ve Sporcu Lisansı Sahibi Olma Durumuna Göre Saldırganlık Ölçeği'nden Elde Ettikleri Ortalamalar Açısından Karşılaştırılması

Ölçek	Değişken	n	\bar{X}	ss	t	p
Saldırganlık Ölçeği	Kadın	165	2.71	.44	-11.046*	.000
	Erkek	235	3.15	.37		
Saldırganlık Ölçeği	Lisans Var	40	3.12	.36	2.680*	.010
	Lisans Yok	360	2.95	.46		

*p<.05

Tablo 3'de bazı değişkenler açısından beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin Saldırganlık Ölçeği'nden elde ettikleri ortalamalar açısından karşılaştırılması yapılmış ve sonuçlara yer verilmiştir. Bu sonuçlara göre cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin saldırganlık düzeylerinde anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır (p<0.05). Erkek öğrencilerin saldırganlık düzeyleri bayan öğrencilere göre kısmen daha yüksek seviyede olacak şekilde tespit edilmiştir. Öğrencilerin sporcu lisansına sahip olma durumlarına göre saldırganlık düzeylerine bakıldığında ise anlamlı bir farkın ortaya çıktığı görülmektedir (p<0.05). Sporcu lisansına sahip öğrencilerin saldırganlık düzeyleri, sporcu lisansı olmayan öğrencilere göre kısmen daha yüksektedir.

Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin yaş, sınıf düzeyi, öğrenim görülen bölüm, ve anne-baba eğitimine göre Saldırganlık Ölçeği'nden elde ettikleri ortalamalar açısından karşılaştırılması Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4.Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Yaş, Sınıf Düzeyi, Öğrenim Görülen Bölüm ve Anne-Baba Eğitimi'ne Göre Saldırganlık Ölçeği'nden Elde Ettikleri Ortalamalar Açısından Karşılaştırılması

Ölçek	Değişken		n	\bar{X}	ss	F	p	Fark
Saldırganlık Ölçeği	Yaş	18-20 yaş	149	2.87	.50	10.046*	.000	1-3
		21-23 yaş	161	2.96	.42			2-3
		24-26 yaş	90	3.14	.40			
Saldırganlık Ölçeği	Sınıf	1. sınıf	71	2.93	.44	.499	.683	
		2. sınıf	148	2.96	.47			
		3. sınıf	119	2.97	.49			
		4. sınıf	62	3.02	.37			
Saldırganlık Ölçeği	Bölüm	Öğretmenlik	31	2.99	.52	.039	.990	
		Antrenörlük	129	2.97	.44			
		Yöneticilik	114	2.96	.43			
		Rekreasyon	126	2.97	.48			
Saldırganlık Ölçeği	Anne Eğitimi	İlkokul	117	2.92	.55	3.357*	.019	1-3
		Ortaokul	97	2.89	.39			2-3
		Lise	117	3.05	.42			2-4
		Üniversite	69	3.04	.40			
Saldırganlık Ölçeği	Baba Eğitimi	İlkokul	41	2.88	.29	11.179*	.000	1-4
		Ortaokul	94	2.97	.42			2-4
		Lise	159	2.85	.50			3-4
		Üniversite	106	3.17	.41			

Tablo 4 incelendiğinde öğrencilerin yaşlarına göre saldırganlık düzeylerinde de anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < 0.05$). 24-26 yaşlarındaki öğrencilerin daha yüksek seviyede saldırganlık düzeylerine sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Sınıf düzeyine göre öğrencilerin saldırganlık düzeylerine bakıldığında anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0.05$). Yine öğrenim görülen bölümlere göre öğrencilerin saldırganlık düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermemiştir ($p > 0.05$). Öğrencilerin annelerinin ve babalarının eğitim seviyelerine göre saldırganlık düzeylerini ayrı ayrı incelediğimizde ise her iki değişken için de anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı sonucuna ulaşılmıştır ($p < 0.05$). Anneleri lise veya üniversite mezunu olan öğrencilerin daha yüksek seviyede saldırganlık düzeylerine sahip olduğu görülmüştür. Babaları üniversite mezunu olan öğrencilerin saldırganlık düzeyleri de diğer öğrencilere göre daha yüksek seviyede olacak şekilde tespit edilmiştir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Yapılan araştırmada beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri tespit edilmiş ve bazı değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri “orta seviye” olarak tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin saldırganlık düzeyleri; Fiziksel Saldırganlık, Sözel Saldırganlık, Öfke, Düşmanlık ve Dolaylı Saldırganlık alt boyutlar bakımından da “orta seviye” olarak bulunmuştur. Öğrencilerin yaş, cinsiyet, sporcu lisans durumu, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi değişkenleri açısından saldırganlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark tespit edilmişken; sınıf düzeyi ve bölüm değişkenleri bakımından anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Sezer ve ark. (2013) ve Kongur (2015) saldırganlık ile ilgili yaptıkları araştırma sonuçlarında katılımcıların saldırganlık düzeylerini “düşük seviye” olarak; Öztürk (2008) ise “yüksek seviye” olarak belirlemişlerdir. Araştırmamız öğrencilerin saldırganlık düzeyleri bakımından bu araştırmaların sonuçlarıyla uyuşmamaktadır. Kurtyılmaz (2005), Ağlamaz (2006), Dervent (2007), Başaran (2008), Gökbüzoğlu (2008), Karataş (2008), Kula (2008), Yeğen (2008), Topuz (2008), Kılınç (2012), Kaynak (2013), Oda (2014) ve Şanlı (2014) saldırganlık ile ilgili yaptıkları araştırma sonuçlarında katılımcıların saldırganlık düzeylerini “orta seviye” olarak tespit etmişlerdir. Araştırmamız öğrencilerin saldırganlık düzeyleri bakımından bu araştırmaların sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Yavuz (2007), Günaydın (2008), Öztürk (2008), Karaduman (2012), Çakır (2014), Ece (2014), Kırkbir (2014), Nair (2014), Gökçiçek (2015) ve Uluişik (2015) saldırganlık ile ilgili yaptıkları araştırma sonuçlarında yaş ve cinsiyetleri bakımından katılımcıların saldırganlık düzeyleri arasında anlamlı bir farka rastlamışlardır. Araştırmamız yaş ve cinsiyet değişkeni bakımından bu araştırmaların sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Efilti (2006), Başaran (2008), Karataş (2008), Kula (2008), İzmir Karaduman (2012), Sezer ve ark. (2013) ve Kaynak (2013) Uluişik (2015) saldırganlık ile ilgili yaptıkları araştırma sonuçlarında öğrencilerin sınıf düzeyleri bakımından saldırganlık düzeyleri arasında anlamlı bir farka rastlamışlardır. Araştırmamız sınıf düzeyi değişkeni açısından bu araştırmaların sonuçları ile örtüşmemektedir. Ağlamaz (2006), Öz (2007), (Yılmaz 2008) ve Aracı (2012) Kongur (2015) saldırganlık ile ilgili yaptıkları araştırma sonuçlarında öğrencilerin sınıf düzeyleri bakımından saldırganlık düzeyleri arasında anlamlı bir farka rastlamamıştır. Araştırmamız sınıf düzeyi değişkeni açısından bu araştırmaların sonuçları ile uyuşmaktadır.

Kula (2008) saldırganlık ile ilgili yaptığı araştırma sonucunda öğrencilerin bölümleri bakımından saldırganlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark tespit etmiştir. Araştırmamız bölüm değişkeni açısından bu araştırmanın sonuçları ters düşmektedir. Erden (2007) ve Erşan ve ark. (2009) saldırganlık ile ilgili yaptıkları araştırma sonuçlarında öğrencilerin bölümleri bakımından saldırganlık düzeyleri arasında anlamlı bir farka rastlamamışlardır. Araştırmamız bölüm değişkeni açısından bu araştırmaların sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Erden (2007), Öz (2007), Gökbüzoğlu (2008), Günaydın (2008), Güney (2008), İzmir Karaduman (2008), Yeğen (2008), Yılmaz (2008), Ustabaş (2011), Kılınç (2012), Kaynak (2013) ve Uluişik (2015) saldırganlık ile ilgili yaptıkları araştırma sonuçlarında öğrencilerin anne ve babalarının eğitim durumları bakımından saldırganlık düzeyleri arasında anlamlı bir farka rastlamamışlardır. Araştırmamız anne ve babaların eğitim düzeyi değişkeni açısından bu

araştırmanın sonuçları ile örtüşmemektedir. Ağlamaz (2006), Erden (2007), Öztürk (2008), Topuz (2008), Aracı (2012), Pekince (2012), Kurudirek (2014) ve Oda (2014) saldırganlık ile ilgili yaptıkları araştırma sonuçlarında katılımcıların anne ve babalarının eğitim düzeyleri bakımından saldırganlık düzeyleri arasında anlamlı bir farka rastlamışlardır. Araştırmamız anne ve babaların eğitim düzeyi değişkeni açısından bu araştırmaların sonuçları ile uyumaktadır.

Dervent (2007), Kırimoğlu ve ark. (2008), Yıldız (2009), Oda (2014) ve Şanlı (2014) öğrencilerin saldırganlıkları ile ilgili yaptıkları araştırma sonuçlarında katılımcıların spor yapma durumlarına göre saldırganlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark tespit etmemiştir. Araştırmamız sporcu lisansına sahip olma değişkeni açısından bu araştırmaların sonuçları ile ters düşmektedir. Tiryaki (1996), Erden (2007), Özkatar Kaya (2010), Bayram (2012), Yılmaz (2013) ve Kurşun (2015) saldırganlık ile ilgili yaptıkları araştırma sonuçlarında katılımcıların spor yapma durumlarına göre saldırganlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulmuşlardır. Araştırmamız sporcu lisansına sahip olma değişkeni açısından bu araştırmaların sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Erkeklerin saldırganlık düzeylerinin bayanlara göre daha yüksek seviyede çıkması erkeklik hormonunun bazı etkilerinden veya erkeklerin şiddete psikolojik yapı olarak daha meyilli olmalarından kaynaklanıyor olabilir. Araştırma sonucuna göre yaş seviyesinin arttıkça saldırganlık düzeyinin genellikle artıyor olması endişe verici bir durum olarak düşünülebilir. İnsanların yaşlarının ve hayat tecrübelerinin artmasıyla daha da olgunlaşması gerektiği düşünüldüğünde bu sonucun bu durumla uyummadığı söylenebilir. Lisanslı olarak spor yapan öğrencilerin yapmayanlara göre saldırganlık düzeylerinin daha yüksek seviyede olması müsabaka ortamlarındaki yüksek rekabet, taraftar baskısı ve aşırı kazanma hırsı gibi durumların bazı etkilerinden dolayı bu kişilerin daha saldırgan tutumlara sahip olabilecekleri ihtimalinden kaynaklanıyor olabilir ve bu durum bu sonucu bir anlamda destekler nitelikte olabilir. Öğrencilerden anneleri üniversite ve lise mezunu olanlar ile babaları üniversite mezunu olanlar saldırganlık düzeyleri bakımından en yüksek seviyeyi almışlardır. Ebeveynlerin eğitim düzeyleri yükseldikçe daha bilinçli anne-babalar olmaları beklenebilir ve çocuklarını daha az saldırgan, çözüm odaklı ve iletişimci bireyler olarak yetiştirmeleri toplum tarafından istenen bir durum olarak düşünülebilir. Araştırma bu sonucu itibarıyla bu genel beklentiyle ters düşmektedir. Eğitimli ebeveynler çocuklarının saldırganlık özelliklerini uygun bir şekilde en aza indirme konusunda yeterli değilse ve bu konuda yeterince çocuklarıyla ilgilenmiyorsa bunun farklı sonuçları olabilir. Ebeveynlerin eğitim seviyeleri yüksek de olsa saldırganlıkla ilgili çocuklarına gerekli kazanımları veremiyor olabilirler. Eğitimli ebeveynlere sahip öğrencilerin saldırganlık düzeyleriyle ilgili sonuçları bu ve buna benzer nedenlere bağlanabilir. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin “orta seviye” olarak tespit edilmesi, saldırganlık düzeylerinin yüksek olmaması bakımından sevindirici olabilir. Bunun yanında saldırganlık düzeylerinin düşük seviyede olması ve en aza indirilebilmesi için öğrencilere saldırganlıkla ilgili uzmanlar tarafından konferanslar-seminerler verilebilir, öfke kontrolü ile ilgili eğitimler yapılabilir, saldırgan davranışların sonuçları hakkında öğrenciler bilgilendirilebilir, saldırganlıkla ilgili örnek olaylar incelenebilir ve sporun saldırganlıkla-şiddetle asla yan yana gelmemesi gerektiği bilinci öğrencilere en iyi biçimde aktarılabilir.

KAYNAKLAR

- Ağlamaz, T. (2006). Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Puanlarının Kendini Açma Davranışı, Okul Türü, Cinsiyet, Sınıf Düzeyi, Anne-Baba Öğrenim Düzeyi Ve Ailenin Aylık Gelir Düzeyi Açısından İncelenmesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Aracı, A. (2012). Erken Ergenlik Dönemindeki Bireylerde Anne-Baba Ve Arkadaşlara Bağlanma İle Saldırganlık Düzeyinin İncelenmesi. İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Aile Sağlığı Anabilim Dalı, Ana-Çocuk Sağlığı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Balcıoğlu, I. (2000). Biyolojik, Sosyolojik Psikolojik Açından Şiddet. Yüce Yayın. İstanbul.
- Baron, R.A. and Neuman, J. (1997). Aggression in The Workplace. Antisocial Behaviour in Organizations, Giacalone, R. & Greenberg, J. (Eds.). Thousand Oaks: Sage Pub.
- Başaran, C. (2008). Çeşitli Tür Liselerde Öğrenim Gören Öğrencilerin Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Bayram, Y. (2012). Spor Yapan Ve Yapmayan 14-18 Yaş Grubu Öğrencilerin Saldırganlık Tutumlarının İncelenmesi, Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Burger, J. M. (2006). Kişilik. (Çeviren: İnan Deniz Erguvan Sarıoğlu), Kaktüs Yayınları İstanbul, s.211
- Buss, A. H. and Perry, M. (1992). Aggression Questionnaire. Journal of Personality and Social Psychology 63: 452-459.
- Buss, A.H. and Warren, W. L. (2000). The Aggression Questionnaire Manual. Los Angeles, Western Psychological Services.
- Can, S. (2002). Aggression Questionnaire Adlı Ölçeğin Türk Popülasyonunda Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Genel Kurmay Başkanlığı, Gülhane Askeri Tıp Akademisi, Haydarpaşa Eğitim Hastanesi, İstanbul.
- Cüceloğlu, D. (1991). İnsan ve Davranışı. Remzi Kitapevi, İstanbul.
- Çakır, H. İ. (2014). Liseler Arası Müsabakalara Katılan Sporcu Öğrencilerin Saldırganlık Durumlarının Araştırılması (Rize İli Örneği). Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Dalbudak İ. (2012). 13-15 Yaş Arası Görme Engelli Sporcuların Stres Ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü Sporda Psiko-Sosyal Alanlar Anabilim Dalı, s.131
- Dervent, F. Aslanoğlu, E. ve Şenel, Ö. (2010). Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeyleri ve Sportif Aktivitelere Katılımla İlişkisi (İstanbul İli Örneği). Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 7(1), 521-533.

- Doğan, O. (2004). Spor Psikolojisi Ders Kitabı. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları No.97.
- Ece, C. (2014). Futbol Müsabakalarını Stadyumda Seyreden Üniversite ve Ortaöğretim Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Araştırılması (SAKARYA İli Örneği). Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Efilti, E. (2006). Ortaöğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin saldırganlık, denetim odağı ve kişilik özelliklerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bilim Dalı, Doktora Tezi.
- Erden, N. K. (2007). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Öğretmenlik Bölümleri Birinci Öğretim Son Sınıf Öğrencilerinin Saldırganlık Türleri. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi Öğretmenliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Erşan, E. E., Doğan, O. ve Doğan, S. (2009). Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Sosyodemografik Açından Değerlendirilmesi, Cumhuriyet Tıp Dergisi 31: 231-238
- Geçtan, E. (1999). İnsan Olmak. (20. Basım), Remzi Kitabevi, İstanbul, s.31
- Gökbüzoğlu, B. (2008). Ergenlerin Saldırganlık Düzeyleri İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Gökçiçek, S. (2015) Ortaöğretim Kurumlarında Spor Yapan Ve Yapmayan Öğrencilerin Saldırganlık Tutumlarının Araştırılması (Samsun İli Örneği). Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Günaydın S. (2008). Orta Öğretim Kurumları Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Aile Ortamı ve Benlik İmgesi İle İlişkisi (Trabzon İli Örneği). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Güney, K. (2008). Aileleri İstanbul Ümraniye İlçesine Göç Etmiş İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Bölümü, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- İzmir Karaduman, D. (2012). İlköğretim I. Kademe 4.ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeyleri İle Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Karasar, N. (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2008: 86
- Karataş, Z. (2008). Lise Öğrencilerinde Öfke Ve Saldırganlık. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 17, Sayı 3, s.277-294

Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi

- Kartal, H. ve Bilgin, A. (2007). İlköğretim Öğrencilerine Yönelik Bir Zorbalık Karşıtı Program Uygulaması: Okulu Zorbalıktan Arındırma Programı. Eğitimde Kuram ve Uygulama, 3 (2), 207-227.
- Kaynak, A. (2013). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri İle Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Kılınç, E. (2012) Genel Lise 9. Sınıf Öğrencilerinin Bazı Değişkenlere ve Sürekli Kaygı Durumlarına Göre Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi. Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Kırmoğlu, H., Parlak, N., Dereceli, Ç. ve Kopoğlu, A. (2008). Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Spora Katılım Düzeylerine Göre İncelemesi, Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi Cilt 2, Sayı 2
- Kırkibir, F. (2014). Karadeniz Teknik Üniversitesinde Okuyan ve Üniversiteler Arası Müsabakalarda Yarışan Öğrencilerin Saldırganlık Düzeylerinin Araştırılması. Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Kongur, D. (2015). İlköğretim 6. 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi. Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Klinik Psikoloji Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Kula, E. (2008). Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeyleri ve Saldırganlık Durumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Kurşun, Ş. (2015). Görme Engellilerin Spor Yapma Değişkenine Göre Saldırganlık Düzeylerinin Değerlendirilmesi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü / Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı / Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Kurtyılmaz, Y. (2005). Öğretmen Adaylarının Saldırganlık Düzeyleri İle Akademik Başarıları, İletişim Ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkiler: (Anadolu Üniversitesi Ve Osmangazi Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma) Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri (Eğitimde Psikolojik Hizmetler) Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi
- Kurtyılmaz, Y. (2011) Üniversite Öğrencilerinin İlişkisel Saldırganlık İle Benlik Saygısı, Sosyal Bağlılık ve Sosyal Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkiler. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi,
- Kurudirek, M. İ. (2014) Lise Düzeyindeki Elit Buz Hokeyi Oyuncularının Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi. Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Spor Sağlık Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Lorenz, K. (1968). Das Sogenannte Böse. Zur Naturgeschichte der Aggression. 1nd ed. Wien, Borotha-Schoeler Press, 21-22.

- Mcguire, M.T. and Troisi, A. (1988). Comprehensive Textbook Of Psychiatry. Fifth Edition, Williams And Wilkins, Baltimore, U.S.A, p. 271-282.
- Nair, B. (2014). Ergenlerin Saldırganlık Davranışlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Oda, B. (2014). 11–13 Yaş Grubundaki Spor Yapan Ve Yapmayan Öğrencilerin İyimserlik İle Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Öz, E. S. (2007). İlköğretim I. Kademe 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Özkatar Kaya, E. (2010) 18-25 Yaş Arası İşitme Engelli Sporcuların Stres ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi. Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Spor Yöneticiliği Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Öztürk, N. (2008). Orta Öğretim 9. Sınıf Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Pekince, H. (2012). Ergenlerin saldırganlık düzeyleri ile sosyal aktivitelere katılımları arasındaki ilişkinin incelenmesi, İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Sarkın, S. (2012). Çocuğa Yönelik Aile İçi Şiddetin İlköğretim 6. 7. ve 8. Sınıf Düzeyindeki Öğrencilerin İletişim Becerileri ve Özgüven Düzeylerine Etkisi. Necmettin Erbakan Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Doktora Tezi, s.125
- Sezer A., Kolaç N. ve Erol S. (2013). Bir İlköğretim Okulu 4, 5, ve 6. Sınıf Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Anne Baba Tutumları ve Bazı Değişkenler İle İlişkisi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, MÜSBED 2013;3(4):184-190
- Şahan, M. (2007). Lise Öğrencilerinde Saldırganlığı Yordayan Bazı Değişkenlerin İncelenmesi., Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi
- Şahin, H.M. (2003). Sporda Şiddet ve Saldırganlık. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara.
- Şanlı S. (2014). Futbol Müsabakalarında Olaylarda Yer Alan Seyircilerin Saldırganlık Düzeylerinin Belirlenmesi. Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, s. 144
- Şanlı, S. (2014). Futbol Müsabakalarında Olaylarda Yer Alan Seyircilerin Saldırganlık Düzeylerinin Belirlenmesi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Doktora Tezi.
- Tiryaki, S. (1996). Spor Yapan Bireylerin Saldırganlık Düzeylerinin Belirlenmesi (Takım Ve Bireysel Sporlar Açısından Bir İnceleme). Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi

- Tiryaki, Ş. (2000). Spor Psikolojisi. Ankara: Eylül Kitap ve Yayınevi.
- Topuz, R. (2008). Amatör Futbol Oyuncularının Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Uluışık, V. (2015). Spor Yapan ve Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Stres ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi: Burdur İli Örneği. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Ustabaş, S. (2011) İlköğretim 8.Sınıf Öğrencilerinin Saldırganlık Ve Algılanan Sosyal Destek Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Yavuz, Ş. (2007). Son Çocukluk Dönemi Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Benlik Saygısı Ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Eğitimi Anabilim Dalı, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Yeğen, B. (2008). Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Uyumları İle Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Kadıköy İlçesi Örneği). Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Yıldız, S. (2009). Spor Yapan ve Spor Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Yılmaz, İ. (2008). Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Çok Boyutlu Olarak İncelenmesi. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Yılmaz, S. (2013). Spor Yapan Ve Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Empatik Eğilimleri İle Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: İstanbul İli Bayrampaşa İlçesi Örneği. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

GENİŞ ÖZET

Bu araştırma, spor psikolojisinin önemli konularından “saldırganlık” ile ilgilidir. Saldırganlık, kişinin kendisine ya da başkalarına zarar vermeyi, yaralayarak acı çektirmeyi ve eziyet etmeyi amaçlayan davranış şekli olarak tanımlanmıştır. Spor ortamındaki bireyler saldırgan davranışlar sergileyebilmektedir ve bunun birçok olumsuz sonuçları olabilmektedir. Spor eğitimi veren ve geleceğin beden eğitimi öğretmenlerini, antrenörlerini, spor yöneticilerini ve rekreasyoncularını yetiştiren kurumlardan beden eğitimi ve spor yüksekokullarının öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri bu araştırmanın önemini ortaya koyacaktır. Araştırmanın amacı beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin saldırganlık düzeylerini tespit etmek ve bazı değişkenlere göre incelemektir. Tarama modelinde gerçekleştirilen araştırmaya 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Erciyes Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu’nda öğrenim gören 400 öğrenci katılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin saldırganlık düzeylerini ölçmek için Buss ve Perry (1992) tarafından geliştirilen, Buss ve Warren tarafından (2000) güncellenen ve Can (2002) tarafından Türkçe’ye uyarlanan ‘Saldırganlık Ölçeği’ veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırmada ikili karşılaştırmalar için t testi (Independent-Samples T Test) ve çoklu karşılaştırmalar için tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) teknikleri kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin orta seviyede olduğu görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin saldırganlık düzeyleri ile yaş, cinsiyet, sporcu lisans durumu, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi değişkenleri açısından anlamlı bir farka rastlanmıştır; sınıf düzeyi ve bölüm değişkenleri bakımından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin “orta seviye” olarak tespit edilmesi, saldırganlık düzeylerinin yüksek olmaması bakımından sevindirici olabilir. Bunun yanında saldırganlık düzeylerinin düşük seviyede olması ve en aza indirilebilmesi için öğrencilere saldırganlıkla ilgili uzmanlar tarafından konferanslar-seminerler verilebilir, öfke kontrolü ile ilgili eğitimler yapılabilir, saldırgan davranışların sonuçları hakkında öğrenciler bilgilendirilebilir, saldırganlıkla ilgili örnek olaylar incelenebilir ve sporun saldırganlıkla-şiddetle asla yan yana gelmemesi gerektiği bilinci öğrencilere en iyi biçimde öğretilir.